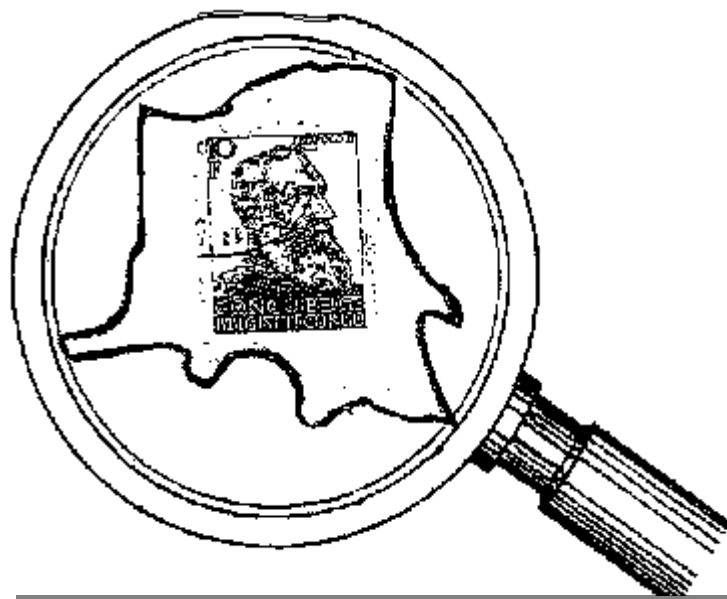

**Driemaandelijks
Filatelistisch
Tijdschrift**

Nr. 43 - september 2002

**KANTOOR VAN AFGIFTE
3140 — KEERBERGEN**

Verantwoordelijke uitgever:
Van Poyer Paul - Ringmusweg 2, 3140 - Keerbergen

Studiegroep
1990 - Belgisch Kongo - 2002

**Studiegroep
Belgisch Kongo**

Belgisch Kongo
Belgisch Kongo

STUDIEGROEP BELGISCH KONGO

Vormgeving: Van Poyer Paul
Medewerkers: Walter Deijnckens, Louis Baeten
Druk: Bonheiden Copy Service
Eindredactie: Van Poyer Paul

Raad van Bestuur:

Voorzitter &

secretaris: Walter Deijnckens, Mariettalei 38, 2930 - Brasschaat tel: 03/665.16.04

Ondervoorzitter &

Veilingmeester: Louis Baeten, Antwerpsesteenweg 319, 2500 - Lier tel: 03/480.22.83

Penningmeester: Roland Ingels, Hogenakker 134, 9100 - St. Niklaas tel: 03/778.24.25

Redactie: Van poyer Paul, Ringmusweg 2, 3140 – Keerbergen tel: 015/52.96.46

Vergaderingen:

elke vierde donderdagavond van de maanden maart, juni en november

Vergaderlokaal: t Kartuizerhof, Karthuizervest 55-57, **2500 – LIER**

Lidgelden :

7,5 Euro voor leden die in België wonen.

11,5 Euro voor leden in het buitenland.

Rekeningnummer KBC: 409-5057261-16 t.n.v.

Studiekring Belgisch Kongo

Hogenakker 134

9100 - Sint. Niklaas

Onze vereniging is aangesloten bij:

- Koninklijke Landsbond der Belgische Postzegelkringen nr.: 194

Inhoud :

- De Hekwieler "Baron Dhanis" - 1 - 2
- Scheepvaart van de Congo - 3
- S/S KINSHASA - 4
- Veiling aller tijden - 5 6
- Postwaardekaart, uitgifte 1887 - 7
- Timbrographie Machine - 8

De hekwieler “Baron Dhanis”

Op 4 mei 1898 kwam de Onafhankelijke Staat Kongo, een postzegel uit, van de zogeheten “Mols” type. Het staat onder nummer 29 in de O.B.P. Deze zegel heeft de frankeerwaarde van 10 fr. Dit in die tijd tamelijk hoog bedrag was nodig voor het frankeren van bv. zware postcolies, ook telegrammen en jachtvergunningen konden met deze zegel gefrankeerd worden. De afbeelding op deze zegel is dikwijls hernomen geweest. (O.C.P. 39 B, 39 L, 49 PT, 63, 80, 84)

De zegel stelt een rivierschip voor, zoals ze toen in de 19de eeuw, door de pioniers in de ex-kolonie werden gebruikt. Het schip is een z.g. hekwieler, een raderboot waarvan het schoepenrad aan het achterschip is aangebracht en die via stoomenergie wordt aangedreven. Dit rad draait als een wiel in het water en duwt op deze wijze het scheepje vooruit. Zulke typen van vaartuigen hadden een zeer geringe diepgang en werden vooral gebruikt op rivieren met ondiepe wateren en daar waar veel drijfhout een gevaar voor de scheepvaart vormde. Verscheidene 10-tallen van dit type schepen waren eigendom of werden gebruikt door de toenmalige in Kongo bedrijvige maatschappijen of organisaties.

De bemanning bestond gewoonlijk uit een blanke kapitein en inlanders die de taken op zich namen van stuurman, stokermachinist of lichtmatroos. Als brandstof voor het onder druk houden van de stoomketel werd hout, dat in het oerwoud overvloedig aanwezig was gebruikt. Inwoners van bepaalde, daartoe aangewezen oeverdropen, waren verplicht en moesten onder toezicht van gewapende opzichters hout kappen en stockeren om nadien de voorbijvarende stoombootjes te kunnen bevoorraden !

Aangezien er op het einde van de 19de eeuw in de oerwouden van Kongo geen geld in omloop was, was het hout kappen en leveren ervan een van de vele vormen van belastingen die aan de inlanders opgelegd waren om aan het belastingstelsel te voldoen. Voldedende inlanders niet of onvoldoende aan deze belastingsplicht dan ondergingen ze overdreven wrede lijfstraffen (geselingen) of werden ze zelfs geëxecuteerd.

Het grootste deel van de vracht was door inlanders geogste latex (sap van de rubberliaan), slagstanden van olifanten en kopal. De voornaamste passagiers waren gewoonlijk soldaten van de Openbare Weermacht en douaniers.

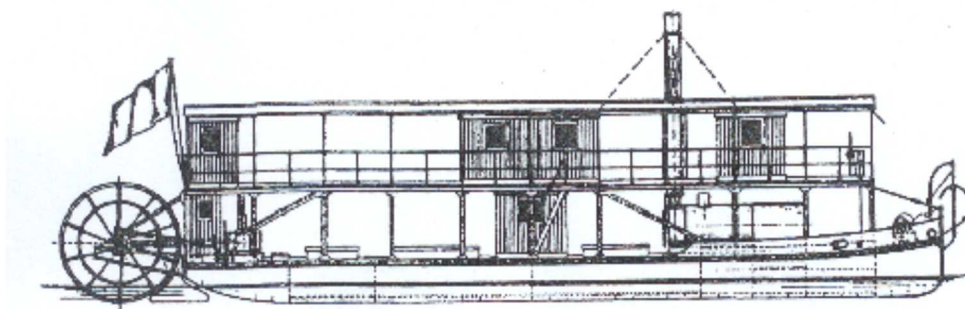
Ook de Post maakte gebruik van deze stoomboten. Vervoerde een schip post, dan moest in de top van de mast een witte vlag gehesen worden met in rode letters de vermelding “POSTES”. De modaliteiten voor het allereerste postvervoer met de inlandse stoomboten stonden beschreven in de Ordonnantie van 31 maart 1886. De kapiteins van deze hekwieliers mochten alleen poststukken aanvaarden die voldoende gefrankeerd waren met officiële postzegels. De rivierschepen hadden elk een eigen stempel voor afstempeling van de poststukken die zij vervoerden. Stoomboten die op de grote rivieren vaarden hadden aan boord postbussen opgesteld die dan gelicht werden als ze aanmeerden in aanlegplaatsen voorzien van een postkantoor.

Het is wel een vaststaand feit dat deze stoombootjes de enige renderende transportmiddelen waren in een land waar zo goed als geen wegen bestonden.

De stomer, afgebeeld op postzegel nr. 29 stelt de "Baron Dhanis" voor, varende op de Lualaba, dit is de bovenloop van de Kongostroom. Men weet dit omdat als basisdocument voor de afbeelding van die zegel een foto van dit schip heeft gediend, die gepubliceerd stond in 1897 in het boek: "L' État Indépendant du Congo à l' Exposition Bruxelles-Tervuren".

Aan de rookpluim die uit de schouw komt en het kielzog te zien kan veronderstellen dat het scheepje op volle kracht vaart.

De vlag die het scheepje op de achtersteven voert is de officiële vlag van het EIC (L' État Indépendant du Congo) en die wegens een decreet, opgesteld te Brussel op 30 april 1887 verplicht werd te worden gehesen op de achtersteven van ieder schip dat op het Kongolese waterwegennet voer. Deze vlag had een blauwe kleur met in het midden een gouden vijfpuntige ster.

Francis Dhanis, naar wie het scheepje afgebeeld op bovenvermeld zegel is genoemd, werd geboren te Londen op 11 maart 1862. Hij ging na zijn opleiding aan de Militaire School, in 1884 als onderluitenant naar Kongo. Na ongeveer 16 in Kongo te hebben gediend alwaar hij ondermeer in 1891 met succes een campagne leidde tegen de Arabische slavenjagers, keerde hij in 1900 definitief naar België terug. Hij werd door koning Leopold II opgenomen in de adelstand met de titel van baron. Ook aan hem werd in Belgisch Kongo een zegel gewijd: O.B.P. nr.: 301.

Geraadpleegde bronnen:

- De Kongostaat van Leopold II, 1876/1900—door A.M. Delathuy.
- Rood Rubber – door Daniel Vangroenweghe.
- Hart der duisternis - Joseph Conrad.
- De geschiedenis van de Postdienst in Belgisch Kongo - door R. Gallant
- Officiële Belgische postzegelcatalogus.
- Maritieme Encyclopedie.

Valère NEIRINCK

Scheepvaart van de Kongo.

Binnenlandse scheepvaart.

Scheepsongeluk met de "Ville de Bruges" op 15 april 1908. Het schip was reeds van 189 in dienst. Het vertrok op 15 april 1908 vanuit Lisala. Tijdens een storm in de namiddag kantelde het vaartuig en bleef half onder water steken. De post lag twee maanden in de rivier alvorens ze werd gerecupereerd. Enkele kaarten en brieven werden hersteld. De zegels hadden afstempelingen van Buta, Kasongo, Stanleyville en Uvira. Een stempel van het gebeuren werd aangemaakt met de volgende vermelding in het violet:

**Courrier retiré du vapeur
"Ville de Bruges", naufragé
Louis Brion.**

Kaartje met aan de voorzijde de stempel van Stanleyville en nagezien te Leopoldville 5 juli 7-8 1908.

Scheepvaart van de Kongo.

s/s **KINSHASA**

W. Deijnckens, juni 2002

Het schip met een bruto tonnage van 941 ton en met een lengte van slechts 68,57 meter werd als kustvaarder op de scheepswerven van W. Harkess in Middlesborough in 1909 gebouwd. Het vaarde onder de Engelse vlag met de naam **Uromi**.

In 1920 werd het schip overgenomen door de rederij Compagnie Belge Maritime du Kongo en werd het herdoopt tot de s/s Kinshasa.

Het werd ingezet op de vaart Antwerpen - Matadi om de goederen die nog steeds op verschepping wachtte van na de tweede Wereldoorlog naar België te brengen. Het schip werd verkocht in 1925.

De omslag met op de achterzijde het logoteken van de rederij C.B.M.C. met lijnstempel s/s **Kinshasa** en aankomststempel van **Pointe Noire** in Moyen Kongo. Buitenlandse port voor een brief van 20 gram was in oktober 1923: 0,50 fr.

Zichtkaart "Gatos da aldeia" (village children) met 0,56 escudo's aan frankeerwaarde gestuurd van de **1° officier a/b** (à bord) s/s **Kinshasa** naar Tienen op 7 januari 1924. Het half vastgekleefde Nederlands zegeltje van 20 cent lijkt overbodig en is wellicht per toeval bijgekleefd

Belangrijkste

Belgisch-Congo

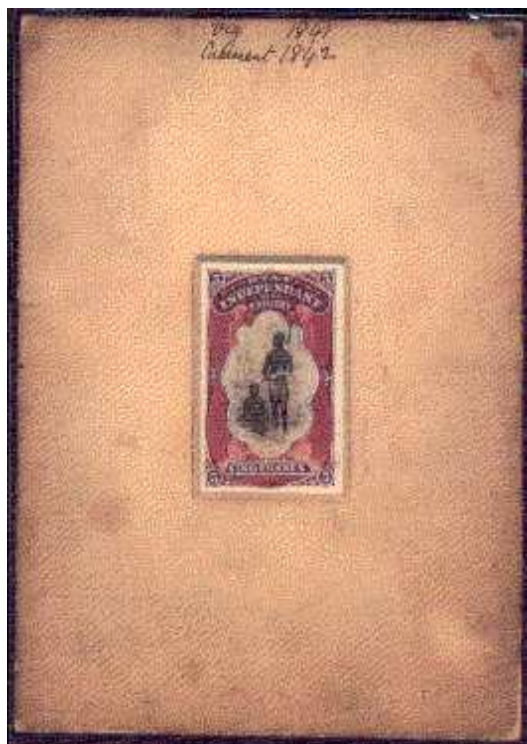
veiling aller tijden.

Omphi 27/4/2002

Zo kunnen we wel de veiling van Omphi Marc De Winter omschrijven die plaats vond op zaterdag 27 april 2002. Er werden 724 loten Belgisch-Congo, Ruanda-Urundi aangeboden voornamelijk uit het nalatenschap van Generaal Du Four. De animo was zo groot dat de veiling meer dan zes uur duurde. Voor de topstukken werden dure prijzen betaald.

- 14 voorlopers in één veiling is nog nooit voorgekomen.
- 221 lotenvoor de eerste twee reeksen met de postwaardestukken van de Etat Indépendant du Congo.
- Klapstuk waren 8 aquarel in kleur van de eerste Mols reeks, met kosten bij 31.860 euro (1.285.230 oude Bef.)
- Het omgekeerde middenstuk van de 10 Fr. nr.: 29C waarvan slechts vijf exemplaren van gekend zijn, ging weg voor 29.500 euro (1.190.000 oude Bef.)
- Volgens mij het enigste gekend exemplaar van het omgekeerde middenstuk van de 10 c blauw nr.: 18A op gelopen stuk ging weg voor een bedrag van 18.390 euro (737.820 oude Bef.)
- De duurste voorloper was een poststuk met een Angolese zegel nr.: 7 met afstempeling Banana 17/11 met aankomststempel op de achterzijde van Lisboa 17.12.84 en Brussel 20.12.1884 prijs met kosten 16.520 euro (666.415 oude Bef.)

Zie hieronder enkele loten uit deze veiling.

Lot nr. 242

Lot nr.: 265

Lot nr.: 313

Lot nr.: 11

Walter Deijnckens

ETAT INDEPENDANT du CONGO

Belgisch-Congo of Congo-Belge

Postwaardekaart
Uitgifte 1887

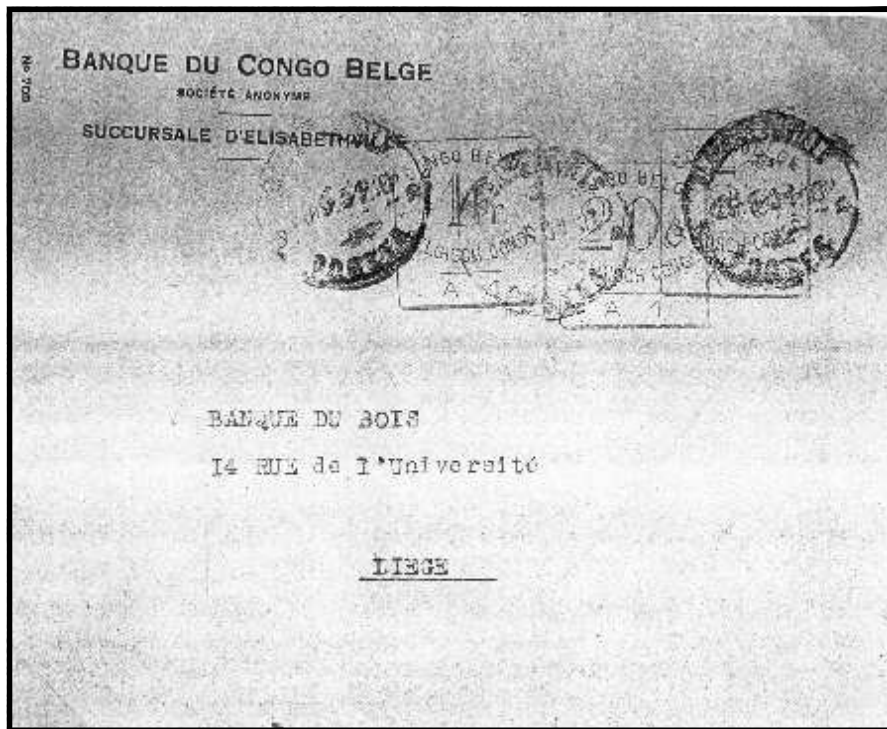
Na het bekijken van meer dan 100 kaarten, stelden wij vast dat zowat alle exemplaren ; rode en/of zwarte vlekjes vertonen. De zwarte vlekjes komen meestal voor in en tussen de kaderlijnen, de rode vinden we overal.

Toch is er één opmerkelijke vaststelling.

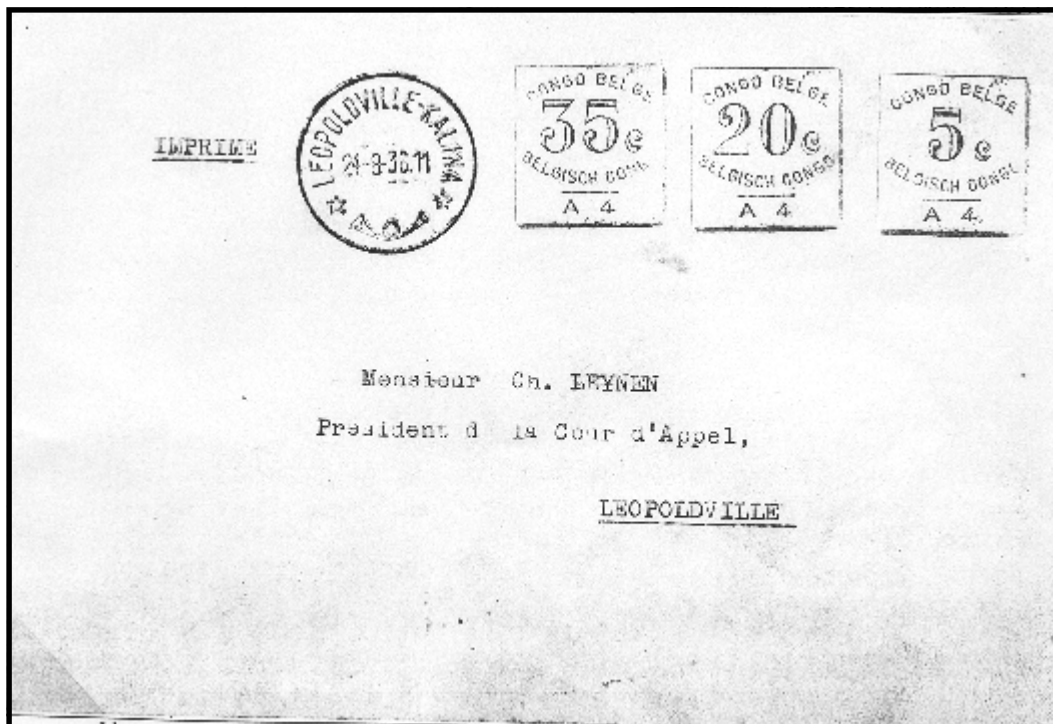
De eerste **E** van ETAT heeft een horizontaal middenbeentje dat soms losstaat van het verticaal been, tevens zien we in de rechterbovenhoek van het wapenschild een klein schuin lijntje, het schuin lijntje van de eerste **N** is minder geïnk.

Timbrographe machine

Belgische machine "Le Timbrographe" nr. 1 van de Banque du Congo Belge, Succursale d' Elisabethville
Gestempeld: Elisabethville / Poste, 19.3.31. Waardeblokjes 5c, 20c, en 1 fr.
In gebruik van 20.11.1928 tot 15.03.1948

Idem, nr. 4 van UNATRA, van Leopoldville—Kalina, op 24.9.36 met blokjes 5c, 20c en 35c.
In gebruik van 3.2.1930 tot 17.7.1950—binnenlands drukwerk

L. De Clercq, 27.03.2002.

Beste leden,

*in de maand sep-
tember*

is er geen vergadering op

*de vierde donder-
dag avond*

Wij verwachten U terug op donderdagavond
28 november 2002 om 19.30 uur.

Vergaderlokaal:

t Kartuizerhof, Karthuizervest 55-57, **2500 – LIER**